

DPN 5544

Title: राहु कालानल चक्र विवरण RĀHU KĀLĀNALA CĀKRA VIVARNA

Run. No. 6235

Cat. No.

Micro. No.

Subject ज्योतिष Astrology

Religion: Hindu / Bauddha

Language: Skt. / New. / Nep. / Skt. - New. / Maith. - New. / New. - Nep. /

Size in cms. 31.3 x 9.3

Folios 12

Lines (in a page) 7

Compl. / Incompl.

Chapt. / act /

Author / translator

Scribe / donor

Date: NS / SS / VS / KS

Ruler / place

Script: New. / Dev. / Bhuj. / Ran. /

Illus. :

Material: palmleaf / paper / thiyasaphu /

Condition: fine / damaged by worms, rats, water /

Beginning, colophon, post-colophon :

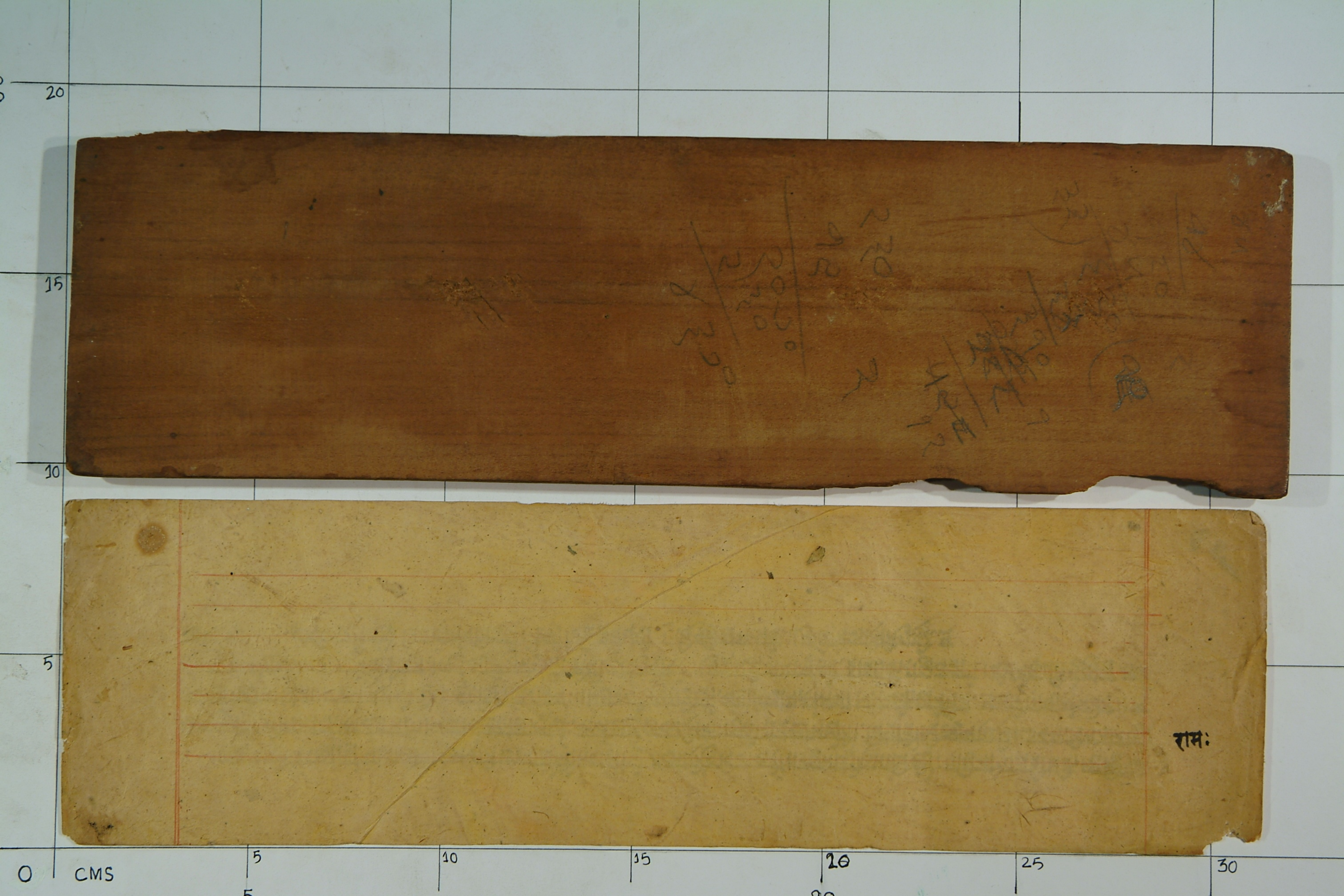
इति राहु कालानल चक्र विवरणं समाप्तः । ॥ ॥

~~folio numbers not written.~~

20

15

10

5

0 CMS

5

10

15

20

25

30

रामः

॥ ॥ युद्धकालेयदाशीघ्रं यात्रायोगोनलच्यते उत्पाद्योत्तोनदाशीघ्रं तत्कालेन्दुदिवाकरो ॥ इष्टनाड्योहताधिल्लोः षष्ठिनागाप्रशोषके ॥ अष्टिना
दीदुनुक्तेन योगात्रकालचंद्रमाः ॥ यथाचंद्रस्तथासूर्यः कर्तव्यश्चेष्टकालिकः ॥ ग्रहोरात्रस्य मध्येतो विज्ञात्रोधिद्वयमाउले ॥ उदयादिगतानाड्यो
नवध्यानखजाजिताः ॥ गतमेलव्योज्येन कर्तव्यं विरोदयः ॥ स्थिरचक्रपुराप्रोक्तं चंद्रादित्यफलमया ॥ चरचक्रेयनेनैव प्रकारेण फलं भवेत् ॥ स
र्वेषु पुनकार्येषु यात्राकाले विशेषतः ॥ सर्वकालेषु न शुद्धो ज्ञेयो हृदिगुदोदरे ॥ पुष्पकके कपालस्थे शशांके राहुवक्रगे ॥ बंधनं हानि मृत्युश्च सर्व
कार्येषु जायते ॥ हृदिगुदोदरे चंडे विवाहे नंदतिथ्यं नैष्ठिकं विधेयं वैधये मुखे पुष्पे धर्मसत्के ॥ पुष्पिने फलिते गुह्ये प्र

॥ श्रीदेवेनमः ॥ अहिचक्रं प्रवक्ष्यामि यथा सर्वज्ञापितं ॥ प्रथंशल्यं नयाधूयं येन जानंति साधकाः ॥ निधिरिन्निवर्तने कस्थः संज्ञांतो यत्र नूतले
॥ तत्र चक्रमिदं स्थाप्यं स्थानद्वारमुखस्थितं ॥ अहिगत्या च नक्षत्रं तत्कालेयत्र चंद्रमाः ॥ प्रथंशल्यं नवेतत्र चंद्रमात्करसोमजे ॥ उर्ध्वरेखाष्टकलि
र्यां तिर्यक् पंचतथेव च ॥ अहिचक्रे नवहोव मष्टविंशतिकोष्टकाः ॥ तत्र पोष्ठाभ्याम्याम्यर्क्षं वृत्तिकामघनायनं ॥ उत्तराफाल्गुनीलेखां पूर्वपः
क्त्यां नक्षत्रं ॥ अहिर्बुध्न्या नयादक्षं शतमं वास्या सूर्यनं ॥ पुष्पां हस्तं समालिख्य द्वितीयां चंक्रिमास्थितं ॥ विधिं विदुधनिष्ठारं सोम्यं रोपं पुनर्वसुं
॥ चित्रं चतुर्नीयायां पंक्तौ धिद्वानि सप्तकं ॥ विष्टुर्क्षंतो यत्र मूलं ज्येष्ठां मैत्रं विशाखं ॥ स्वातीं पंक्तां चतुर्थां च कृत्वा चक्रं विलोकयेत् ॥ एवं पुजाय
ने चक्रे प्रस्तारः यत्र गाहतिः ॥ द्वारशाखेमघायासो द्वारस्था कृत्तिकाततः ॥ अष्टाशपूर्वाषाढादि त्रिकपंचचतुष्टयं ॥ रेवती पूर्वभादे रो ननिशेवाः
शिवास्वतः ॥ उदयादिगतानाड्यो नक्षत्राः षष्ठा प्रशोषके ॥ दिने दुनुक्तयुक्तीसौ नवेतकाल चंद्रमाः ॥ चंद्रवसा धयेत्सूर्यं मृक्षे स्थं चेष्टकालिकम् ॥

घ्रा

पश्चादिलोकयेत्तौव. स्वप्नक्षेत्राग्नेस्थितौ। चंद्रमक्षेत्रेयदार्क्यं. तदास्तिनिश्चितं निधिः॥ नानुमक्षेत्रेस्थितौनेवे. तदाशालं च नान्यथा। स्वप्नक्षेत्रे
 तयंक्षेत्रं. नास्ति किंविधिपर्यये॥ स्थितं नलनते दृष्टं. चंद्रं कूरगृहान्विते हिमतारं च ताम्रारं. रत्नं कांस्थायसं वपुः॥ नागं चंद्रं विजानीया. द्वास्त्र
 रादिगृहेक्षिते॥ मिथेर्मिथं नवे दृष्टं. धूमं दृष्टिविपर्यये। सर्वगृहेक्षिते चंद्रं. निर्दिष्टोसौ मक्षेत्रनिधिः॥ धूमक्षेत्रगते चंद्रं. लानीनवनिनिश्चिनं। पा
 पक्षेत्रे नलानः स्यात्. ज्ञातव्यं स्वरवेदिनिः॥ पुष्टे चंद्रं नवे मुद्रा. क्षीणे चंद्रं लुपको निधिः। गृहं दृष्टिवशात्सोपि. विज्ञेयो नवधा बुधैः॥ हिमतारं च ताम्र
 म्रारं. पाषाणं मृगयायसं। सूर्यादिगृहं चंद्रं. दृष्टं नागं प्रजायते॥ चुक्रराशं शमानेन. चूमाने कां विकैः करैः। नीचे द्विष्टं परे नीच. जलस्थोसौ
 नवे निधिः॥ स्त्री च स्थे चूर्ध्वं गच्छति। वांशकक्रमेणाव। परमोच्च परेतुंगे. निद्रिस्थं मक्षेत्रसंक्रमे॥ चंद्रां चुक्रमानेन. दृष्टं संख्याविधीयते॥
 तस्यादशगुणावृद्धिः. षड्वर्गेषु बलक्रमात्। अधिष्ठितं नवे दृष्टं. यत्र चंद्रो गृहान्वितः॥ तदधिष्ठापकोक्षेत्रो. नास्करादिगृहैः क्रमात्। गृहं मुखं गृहं

रामः
१

चेव. क्षेत्रपालं च मातृकां। दीपेशं नीषणं रुद्रं. यक्षे नागं विदुः क्रमात्॥ गृहे होमः प्रकर्तव्यो. मुखे नारायणी वलिः। क्षेत्रपाले सुरामांसं. मातृ
 कायां महावलिः। दीपेशे दीपजा पूजा. नीषणो नीषणा च्छरणं॥ रुद्रे च रुद्रजो जायो. यक्षे यक्षादिशान्तयः॥ नागे नागगृहाः पूज्या. गणानां
 न संयुताः। लक्ष्मीधरादितत्त्वानि. सर्वकार्येषु पूजयेत्॥ एवं कृते विधाने हि. निधिरसाधोपि सिद्धति। निधिप्राप्त्या नरा लोके. वरान्नीयानसं
 शयः॥ इति बुधयामलीये स्वरोदये अहिवलचक्रं॥ ॥ बुधगाः पंचरेखाः स्युः. अतस्तुतिर्गवहि। एवं द्वादशकीद्वेषु. क्रमाद्वादशराशयः
 ॥ धनुर्कीटतुलापूर्वे. मृगकुंभावलादिके। त्रिकेजमीनसिंहाः स्युः. गर्ध्वं च कर्काटास्तनः॥ प्रश्नकाले च यत्नं. तत्प्रश्ने तत्स्थिरांशके। तत्रांशो
 निधिरस्येव. दृष्टं स्याद्वाशिवागिं॥ मेघादावरुणाः स्युः तो. हरित्याटलपापुगं। चित्रकृद्धोरकपिंगौ. कर्कुरो धूसरासितौ॥ स्थिरे लग्ने स्थि
 रांशोवा. दृष्टं नवतितदिशि। चरै लग्ने चरांशोवा. तदा धूमं निधीवदेत्॥ अथ शालं ज्ञानं॥ नवकीद्वेषु कृते चक्रे. पूर्वादिषु च दिक्षु च। चकच

तएव सपया वस्त्रा लिरथा अनुक्रमात्। गंधपुष्पादिनेवेद्य धूपदीपादिनिर्गृहे ॥ शिशुमानीयसुदानं प्रष्टुं फलपुष्पकेः। पूर्वर्द्धिपुष्पना
त्राच शोषार्द्धिफलनामतः ॥ दिनस्य शाल्यं नास्त्यस्ति फलपुष्पाद्यवर्णातिः ॥ कोष्ठारेपुष्पफलयोर्जवेदाद्यक्षरं यदि। तदा शाल्यं चतकोष्ठे
यदितन्नास्ति नास्ति तत् ॥ सपादहस्तनूमिस्थं नृशाल्यं नराणां शनं। रवर शाल्यं सर्पशाल्यं जीतिदं सार्द्धहस्तनः। हस्तद्वये वा जिशाल्यं गृहिणां
मृत्युदुःखदं। सार्द्धिहस्तैरुत्तिशाल्यं गृहभूयप्रवासदं ॥ शाल्ये च माहिषे मृत्युः सपादद्वयहस्तके। विडालशाल्यं पादोन त्रिहस्तैर्मित्रना
शनं ॥ सार्द्धित्रयेकपेः शाल्यं दुःखप्रेषननाशकं। वक्षोमात्रे वा खुशाल्यं कुलवित्तविनाशनं ॥ नरादिशाल्यं ज्ञातव्यं वकारादावनुक्रमात्
॥ यदंगं स्पृसेते दूत तदंगोऽवशाल्यकं। नवनागं गृहं कृत्वा तद्भागश्च पुनः पुनः ॥ यद्भागेषुष्पफलयो राद्यवर्णां चतत्फलं ॥ इति शाल्यज्ञानं

रामः
२

श्रुतीति ॥ यथा सर्वज्ञेन महादेवेन कथितं तथा ह महिचक्रं वक्ष्यामि येन चक्रेणासाधकाऽयं सुवर्णादिशाल्यं काष्ठाद्यादिभूयं चरतत्रितयं जानंती
त्यर्थः ॥ निधिरिति ॥ निवर्तने कस्य शुतुहस्तेन दण्डेन त्रिंशद्दण्डानि वर्तनमिति स्मरणाच्चतुर्दिशं सार्द्धसप्तदण्डपरिमितानूमिर्निवर्तनं तस्मिन्नेकस्मि
न्स्थितो निधिर्यत्र तले संचांतोऽत्र मविषयोजातस्तत्रेदं चक्रं स्थाप्य कीदृशं स्थानं धारमुखस्थितं स्थानस्य गृहादेर्यद्धारं तदिदं मुखं स्थितं यस्या तादृशं य
त्रतुक्षेत्रादौ धारं नास्तीव तत्र प्रसारः पत्रगाढतिरिक्त्युपसंहारवलात्सर्पोयस्यां दिशि शिरस्तद्वाशेन तस्यां चक्रस्य मुखं कार्यं सच नाडादित्रिमासे
प्राच्यां मागादीदक्षिणास्यां फाल्गुणादौ पश्चिमायां ज्येष्ठादौ वृत्तरस्यां ॥ श्रुतीति चक्रं हि गत्या सूर्यगतिसदृशगत्या नक्षत्रं लेख्यं यत्र नक्षत्रे ताका
लिकचन्द्रसिद्धितत्रैव स्थूलचंद्रो नात्कारेव धेवस्थिते सति दृश्यं शाल्यमुन्नयमयस्तीति ज्ञातव्यमित्यर्थः ॥ उर्ध्वेति ॥ उर्ध्वक्रमेणाष्टोरेखाश्चालिख्यति यत्क
पंचरेखाश्चालिखेत्। एवमहिचक्रेष्टाविंशतिकोष्ठकानवतीत्यर्थः ॥ तत्रेति। तत्र कोष्ठेषु द्वारे वतीयायां नराणां कृत्तिकामघापूर्वफाल्गुणी स्तिनक्ष

वसप्रकलेखं ॥ अथीति ॥ अहिवधुत्तरनाडं अजपादं पूर्वनाडं शतनिषावासां रोहिणी अश्लेषा हस्त ध्रुवा इति द्वितीयपंक्ति माध्विनं लेखं ॥ वि
धिरिति विधिरमिजित् विष्णुः प्रवणाधनिष्ठा सौम्यं मृगशिरारोहमाहर्षं पुनर्वसुश्चित्रा एतानि सप्तनक्षत्राणि तृतीयपंक्तौ लेख्यानि ॥ विष्णुर्दामि
मिति विष्णुर्दामि पुनराषाढः तोयजं पूर्वाषाढः मूलं ज्येष्ठा मैत्र मनु राधा विशाखा स्वाती एतानि चतुर्थापंक्तौ कृत्वा र्धादालित्वा चक्रं चित्रयेदित्य
र्थः ॥ एवमिति एवमनेन प्रकारेण कृत्तिकादिनक्षत्रानुक्रमस्थित्या पन्नगः सूर्यस्तदा कृत्तिका रोजायते तदेव कथयति द्वारेति ॥ मघा नरायो द्वा
रशारवे द्वारो नय पार्श्वस्थिते द्वारस्थाना गमुखस्था कृत्तिका ज्ञातयेत्यर्थः ॥ अथीति ॥ अश्विनादित्रिकं अश्विनी नराणी कृत्तिके नित्रयशी शश्या इति दामि
पंचमार्धं पुनर्वसु पुष्या श्लेषा मघा इति नक्षत्रपञ्चकं पूर्वाषाढादिचतुष्टयं पूर्वाषाढोत्तराषाढा निजित् प्रवणा इति नक्षत्रचतुष्कं एतानि चंद्रस्य शेषा
णि रोहिणी मृगशिरा पूर्वफल्गु एतुत्तरफल्गु एतुत्तराषाढा चित्रा स्वाति विशाखा नुराधा ज्येष्ठा मूल धनिष्ठा शतनिषा गुत्तरनाडा एतानि सूर्यस्य ज्ञातया

रामः

नीत्यर्थः ॥ उदयादीति ॥ श्लोको राजा चक्रे शाखातः ॥ चंद्रवदिति ॥ तत्कालं चंद्रवदेव तत्कालं सूर्योपि साधनीय इत्यर्थः ॥ चतुति ॥ अश्विनी रेवत्या
दौ कथिते चंद्रनक्षत्रे यदार्के नूना कालिक चंद्रसूर्यो तिष्ठतः तदा निश्चितं निधिर्दृश्यमस्ति ततो तात्कालिक चंद्रसूर्ये यदि नातु नक्षत्रे तिष्ठतस्त
दा शल्यं काष्ठाद्यादि वर्तत इत्यर्थः ॥ त्वत्वेति ॥ त्वत्वनक्षत्रे यदि चंद्रसूर्यो तिष्ठतः तदा द्वितयं निधिः शल्यं वर्तत इत्यर्थः ॥ तत्रापि चंद्रस्थाने निधिः
सूर्यस्थाने शल्यं वदेत् विपर्यये चंद्रनक्षत्रे सूर्ये सूर्यसूर्यनक्षत्रे चंद्रे निधिः शल्यं वा किंचिदपि नास्तीत्यर्थः ॥ स्थितमिति ॥ त्वनक्षत्रेपि स्थिते
तात्कालिक चंद्रे कूरग्रहेण युक्ते सति स्थितमपि द्रव्यं न लभ्यते परिशेषा कुनग्रहयोगे लभ्यत इति अवधेयं ॥ हेमेति ॥ सूर्यादिग्रहदृष्टे तात्कालि
कचंद्रदृष्टे हेमादिद्रव्यं जानीयात् सूर्यदृष्टे हेमसुवर्णं स्थूलचंद्रदृष्टे तारं रुध्रं मंगलदृष्टे ताम्रं बुधदृष्टे श्वारपित्तलं गुरुदृष्टे रत्नं शुक्रदृष्टे क
थं शनिदृष्टे लोहं राजादृष्टे तथः सीसकं केतुदृष्टे नागरंगं ॥ मिथेरिति ॥ मिथेर्नागग्रहे दृष्टे तात्कालिक चंद्रे कश्चिन्महानिधिर्निर्देष्टव्यः ॥ शु

मिश्रं नाना प्रकारं द्रव्यं न वेत्त्येयेयं ह्यश्वशान्ति तत्तद्व्याप्ति न वन्ति दृष्टि विवर्जिते चंद्रे शून्यं न किमपि द्रव्यं न वतीत्यर्थः ॥ सर्वेति ॥ सर्वग्रहे दृष्टे १

नेतिस्पष्टं। पुष्टतिमुक्तैकादशीतः कृष्णपंचमी यावत्पुष्टसादृशो चंद्रोऽसतिमुजानवेत्कृष्णैकादशीतः शुक्लपंचमी यावत्क्षीणसादृशो चंद्रोऽसि
धिर्भवतीत्यर्थः॥ ग्रहेति सोऽपि निधिगृहाणां सूर्यादीनां दृष्टिवशात्त्रवप्रकारको बुधैर्जातयः सतु पूर्वमेव कथितः। हेमेति॥ सूर्यादिगुरुगते क
मादिमादिप्रयत्नाणं प्रयाधारपात्रं जायते यद्यसूर्यगृहे सिंहे चंद्रो मचंद्रगृहे कर्के रेवत्यां कुजगृहे मेषवृश्चिकेता प्रबुधगृहे मिथुने केत्यायां
पितृत्वं गुरुगृहे धनुषि मीने पाषाणां शुक्रगृहे वृषे तुलायां मृगशिरां गृहे मकरे कुंभे श्रायसं पात्रं ज्ञेयमिति॥ मुक्तेति॥ शुक्रराश्यां मानेन तात्का
लिकचंद्रोऽयं यावतोऽंशः शुक्रात्तत्संख्यायां कां विको वद्धमुष्टिकरस्ते नूमानं ग्राह्यं धृतप्रयं चंद्रमुक्तांशकसंख्याकं कां विकरुत्तप्रमाणे नूषातेतिष्ठ
तीति वाच्यं नीचे वृश्चिकराशौ चंद्रो देवभूमनिधिघ्नं द्विगुणितं वाच्यं परमनीचे वृश्चिकतृतीयांशस्थे चंद्रे जलस्थो सोऽपि निधिः तावत्वाते यावज्जलस्थं
प्रयं मिलतीति वाच्यमित्यर्थः॥ उच्चस्थ इति॥ उच्चस्थे वृषराशिस्थे चंद्रे नवांशकक्रमेण चंद्रोऽयं यावन्नीः शाशुक्तात्मा वद्धतमानेनोर्ध्वं प्रयं वर्तते प

रामः

रमोच्चो वृषतृतीयायां चंद्रोऽंशे तुंगेऽत्यच्चदेशे प्रयं वर्तते ऋक्षसंक्रमे एकनक्षत्रादपरनक्षत्रगमनाद्यवहितप्राक्काले प्रित्तिस्थं प्रयं नवतीत्यर्थः॥
चंद्रोऽयं॥ चंद्रोऽयं यावतोऽंशः शुक्रात्तत्संख्यायां विधीयते तस्याप्रयसंख्यायाः षड्वर्गेषु गृहे होरादेः काले नवांशद्वेदशांशरूपेषु बलक्रमाद्
शगुणावृद्धिः श्रयमर्थः। चंद्रो यदित्त्वकीयषड्वर्गनागेतिष्ठति नदांशानुमितप्रयं दशगुणं एवं द्वयोः स्वकीययोर्द्विंशतिगुणं त्रिषुगुणं त्रिषुत्वकीये
षु त्रिंशद्गुणमेवं क्रमेण षड्वर्गं सुविविच्यते। गृहाणां कुजशुक्रबुधेर्द्वर्कः सौम्यशुक्रावनीचुदां जीवार्किभानुजेज्यानां क्षेत्राणि स्युरजादयः॥ श्रजो
मेषस्तदादयो राशयः कुजादीनां क्रमात्क्षेत्राणि नवतीत्यस्यार्थः॥ होराविषमे केन्द्रोः समराशौ चंद्रसूर्ययोः क्रमशः॥ होरा राशौ चंद्रं विषमे राशौ
मेषमिथुनादौ प्रथमा होरा सूर्यस्य द्वितीया चंद्रस्य समराशौ वृषकर्कगदौ प्रथमा चंद्रस्य द्वितीया सूर्यस्येत्यर्थः॥ द्वादशांशस्तु स्वगृहाद्वादश
भागाः स्वगृहमारन्यगणिताः सर्वराशीनां द्वादशभागाः कार्यः यद्यमेषस्य प्रथमो द्वादशभागो मेषस्य द्वितीयो वृषस्येत्यादिक्रमेण मीनान्ना

द्वादशनागावृषस्यवृषाग्रामेषान्नाएवमन्येषामपि ॥ **देकाणाः** प्रथमपंचनवांशानां ॥ **देकाणो** राशेस्तृतीयनागास्तु यथाक्रमं प्रथमपंचमनवम
राश्याधिपानां ज्ञानाः **यद्यमेखल्य** प्रथमतृतीयनागो मेषाधिपस्तु कुजस्तु द्वितीयः सिंहोधिपस्तु रवेस्तु तृतीयो धनुरधिपस्तु गुरोः एवं वृषादीनाम
पि ॥ नवांशस्तु चराणां सत्रिकोणानां त्रयराश्यानां संज्ञाः ॥ चराणां मेषकर्कटतुला मकराणां सत्रिकोणानां पंचमनवमगुरुसहितानां सप्तचरत्रयस्त
दाशानवांसेकागायत्रे तेन मेषस्य सिंहस्य धनुषश्च नवांशकामेषाः कर्कटवृश्चिकमीनानां कर्कटवृश्चिकमीनानां कुंभमिथुनानां तुलाश्यामकरवृषकन्या
नां मकराश्यानां संज्ञाः ॥ **त्रिंशांशस्तु** कुजयमजीवज्ञसिताः पंचेन्द्रियवसुमुनीन्द्रियांशानां ॥ विषमेषु समर्क्षेषु क्रमतस्त्रिंशांशया कल्याः ॥ वि
षमेषुराशिषु मेषमिथुनसिंहतुलाधनुर्कुंभेषु मंगलशनिगुरुबुधशुक्रा यथाक्रमं पंचपंचाष्टसप्तपंचनागानां त्रिंशांशो राशे त्रिंशांशगस्तत्पाल
का कल्यांस्तेन विषमराशिषु प्रथमपंचमंगलस्य ततो दश त्रिंशांशया वक्ष्यते ततो दशनागपर्यंतं जीवस्य ततश्च विंशतिपर्यंतं बुधस्य तत

रामः

त्रिंशदंशपर्यंतं शुक्रस्योशावोधाः समर्क्षेषु समराशिषु वृषकर्कटकन्यावृश्चिकमकरमीनेषु उक्रमनो वैपरीत्येन त्रिंशांशयाः कल्याः तेन सम
राशिषु प्रथमपंचनागाः शुक्रस्य ततो द्वादशनागं यावद्बुधस्य ततो विंशतिपर्यंतं गुरोः ततः पञ्चविंशतिनागं यावद्गुरुनेस्तन त्रिंशांशगपर्यंतं म
ङ्गलस्य त्रिंशांशवोधाः यद्यपि रविचंद्रयोस्त्रिंशांशनागे नास्तीति कथं त्रिंशांशे च नुवलं ज्ञेयं तथापि मित्रांशादिक्रमेण न द्रव्यं ज्ञेयमिति ॥ ॥ अ
धिष्ठितमिति ॥ यदि चंद्रो ग्रहाद्वितस्तिष्ठति तदा प्रत्येकेन विदधिष्ठितं नवति ॥ द्रव्यस्याधिष्ठायकाश्च सूर्यादिभिर्गृहे स्तेषु पर्यंतं तेषु चंद्रयोगे क्रमेण ग
हदयो ज्ञेयाः तानेवाहं गृहमिति चंद्रस्य सूर्येण योगे गृहाणामा गृहोधिष्ठायको ज्ञेय एव चंद्रयोगे मुख्यगृहनामन्येव मन्येपि वोधाः ॥ एतेषां तु चार्थ
प्रकारमाह गृह इति ॥ गृहेण द्रव्याधिष्ठाने गृहस्यैव होमः कार्यः एवं मुखेन गृहमुखे नारायणी नारायणसंमुखे वलिः पूजापहारादिः क्षेत्रपाला
यसुरामयं मांसं च देयं मानृकायामधितिष्ठतां महावलिमनुषवलिस्तदसंभवे द्वागादयोपि देयाः दीपेशः धिष्ठानरिदीपजादीपप्रधाना पूजा

ग्रीष्मणो ग्रीष्माणं यजनकमर्चनं लोहितपुष्पादिना कार्यं रुद्धे धिष्ठातरि शत स्रष्ट्या दिजयः कार्यः यक्षेयक्षादिपूजनं कार्यं नागे धिष्ठातरि गणना
 येन गणो ज्ञेयस्तं युताना गणास्तद्वत्कादयः पूज्याः सर्वकार्येषु तेषु लक्ष्मीधरा दिपं च विंशति तद्वा न्यागमोक्ता निपूजयेत् ॥ एवमिति ॥ एवं होमज
 पपूजादिविधाने कृते साधोः प्राथोपनिधिः सिद्धति प्राप्यते निधेश्च प्राप्ता लोकावर्णनायास्तु चानवन्तीत्यर्थः ॥ इत्यदि वलवक्रम ॥ ॥
 उर्द्धगा इति यन्त्ररेखा उर्द्धगाश्च तस्य स्थितिर्लखा एवं द्वादशकोशेषु द्वादशराशयो वक्ष्यमाणक्रमेण लेख्याः ॥ धनिति धनुर्दृष्टिकतुलाश्चूर्चयकौः
 द्विकेहिताय यकौ मकरकुम्भकन्यास्रिके तृतीययकौ मेघमीनसिंहाश्चतुर्थयकौ गौरुषः द्वंद्वमिथुनं कर्कटश्चरते लेख्याः ॥ धन्येति यत्प्रश्नार्क
 लेखनं नवति तत्रे तस्थिरनवांशके तिष्ठति तस्यास्थिरराशे र्यादिकूतत्रनिधिरस्तीति वाच्यं नंद्यस्थिरराशे र्यावर्णस्तद्वर्णविशिष्टं नवः
 वतीत्यर्थः ॥ वर्णाने वाहू मेघोरक्तः वृषः श्वेतः मिथुनं हरितं कर्कटः पाटलः श्वेतरक्तं सिंहो रूक्षपाण्डरः कन्या वित्रवर्णा तुलस्तप्तः वृश्चि

रामः

कोरक्तः धनुर्ध्वजः कपिलः मकरः कर्कुरर्ध्वं च वर्णाः कुंभो धूसरः मीनोः सितो मत्स्यांशुपामवर्ण इत्यर्थः ॥ स्थिर इति प्रश्नः स्थिरे लग्ने स्थिरराशे नवां
 शे नवति तदा तस्य राशे र्यादिकूथिताः चक्रैतदिशि प्रवृत्तिं नवति चरलग्ने चरनवांशे वा पुष्पेषु नवदेदित्यर्थः ॥ अथ ज्ञात्वा ज्ञानं ॥ नवेति नवकोशं
 चक्रं कृत्वा तत्र चक्रे पूर्वदिशि वकारश्चाग्रे ये ककारे दक्षिणे चकारो नैऋते तकारश्च मयायामेकारः वायव्ये हकार उत्तरस्यां सकार एशाने पका
 रो मध्ये यकारो लेख्य इत्यर्थः ॥ गन्धेति ॥ तत्र चक्रं गन्धपुष्पधूपदीपनैवेद्यैः संपूज्य शिष्टं समानीय तं फलस्य पुष्पस्य नामपुद्गेदित्यर्थः ॥ पूर्वाह्न
 इति दिनस्य पूर्वाह्ने पुष्पनामवालं पृष्ठोत्तरार्द्धे फलस्य नामपुद्गतेन फलस्य पुष्पस्य वाच्चाश्वर्गे निक्षाल्य अस्तिनास्ति इति ज्ञातव्यमित्यर्थः ॥ ॥
 कोशेति ॥ यस्य पुरुषस्य फलस्य वा नामवालं लोप्यते तस्याश्चाक्षरं नवकोशं चक्रं यदि कोशे वृत्तते तदिशि ज्ञात्वा नवति यथाक्षरं कोशे नास्ति त
 दा ज्ञात्वा नवतीत्यर्थः ॥ संपादेति ॥ बालगृहीतफलपुष्पनामाश्चाक्षरे वकारादावनुक्रमान्नरादि ज्ञात्वा ज्ञातव्यमित्यर्थः ॥ फलपुष्पनामाश्चा

अथ

मि २

क्षरेवकारे सपादहस्तपरिमाणकभूमिस्थितं नरशालं नराख्यादिज्ञातयं कीदृशं नारनाशनं तद्गुरुस्थप्राणिना नानाजनकं ककारे फलपुष्पना
मायाक्षरे सार्धहस्तपरिमाणकभूमिस्थितं खरस्य गर्धनस्य शालं ज्ञातयं कीदृशं नीतिदं निरन्तरं नयजनकं एवमेव वकारे सार्धशालं तकारे हस्त
द्वयभूमिस्थितं बाजिशालं गृहिणां मृत्युदुःखजनकं ज्ञातयं एकारे सार्धद्विहस्तभूमिस्थितं हस्तिशालं गुरुभूयत्वं गुरुस्थप्रवासदायकं ज्ञेयं एव
हकारे सपादहस्तद्वयभूमिस्थितं माहिषशालं मृत्युजनकं ज्ञेयं सकारे पादोनत्रिहस्तभूमिस्थितं विजालं शालं मित्रनाशनं ज्ञेयं पकारे सार्धह
स्तत्रयभूमिस्थितं कपिशालं ~~विजालं~~ दुःखजनकं धननाशकं ज्ञेयं यकारे नामायाक्षरे वक्षोमात्रभूमिस्थितं माखीमुखस्य शालं कुलस्थवित्रस्य
कं ३ वनाज्ञातयमित्यर्थः ॥ यदंगमिति ॥ स्वकीयं यदंगं सृष्ट्वा दूतः प्रपन्नं करोति तदंगो द्रवन्तत्तत्प्राणिनः शालं ज्ञातयमित्यर्थः ॥ अतिमहतिगूढं कथ
मनेन शाल्यदेशनिर्णयोऽत आह नवेति प्रथमतो गुरुं नवभागं कृत्वा यस्मिन् देशे शाल्यनिर्णयस्तमपि पुनर्नवभागं कृत्वा पुनर्यविदाशंकं नवभागं कु
र्यात्ततो यस्मिन् भागे फलपुष्पयोराद्यवर्णाः पतन्ति तस्मिन् भागे तत्फलं शाल्यादिरूपेण वदेदित्यर्थः ॥ इति शाल्यवर्कः ॥ रामः

आकस्मिके युद्धकाले उद्यस्थिते यदि जीवयक्षादिलाभो न भवति तत्र व्यवहारार्थं विधाया दौता कालिकचन्द्रसूर्यगत्या कर्तव्यमुपदर्शयति
युद्धकाल इति युद्धकाले अर्थादुद्यस्थिते शीघ्रं यदियात्रायोगो न लभ्यते तदा तौता कालिका विन्दुदिवा करौ उत्पादनीयौ चित्रनीयौ अत्र न
साम्यतो यस्मिन् क्षत्रे धत्येकं चन्द्रसूर्यस्य वा भोगः तत्रैव तदुद्यक्रम्य तन्माने तदपि मसकलनक्षत्रभोगस्तत्कालिकत्वं ॥ इष्टनाश इति
षष्टिदण्डात्मकैकनक्षत्रे सप्तविंशतिनक्षत्रभागभोगचन्द्रस्य तेन यस्मिन् क्षत्रे चन्द्रगतिस्तत्र क्षत्रवृत्तिमुपक्रम्या निमतदण्डयर्थः
नादण्ड इष्टनाश इष्टदण्डः तेष्वेकैर्नक्षत्रैः सप्तविंशतिभिर्हता गुणिता कर्तव्याः तत्र षष्टिभागावशेषके षड्भे नवतः षष्ट्या भागैर्गर्थः
लब्धशेषश्चरवं श्रद्धयं नवतीत्यर्थः तत्र षष्ट्या भागे गृहीते सति यत्तद्वन्तं त्राश्चिन्यादिन्दुचुक्तनक्षत्रसंख्यायोगाद्भुक्तनक्षत्रशेषो वः
तमाननक्षत्रं तत्र स्थचन्द्रस्तत्कालचन्द्रमानवति अयमर्थः इष्टकाले नक्षत्रं दण्डसप्तविंशत्यासंगुण्य षष्ट्या भागं गृहीयात् तत्र ल

ब्रंशेषं वक्ष्ये द्वयं नवति तत्र लब्धां के वदेण यावदश्विन्यादि नक्षत्रं युक्तं तावदक्षं योजनीयं तच्च मिलितां सप्तविंशत्यधिकं वेदवतित
 दासप्तविंशत्या नागे गृहीते यक्षे संतदेव धर्तव्यं तच्च द्रव्याश्विन्यादि युक्तं नक्षत्रं शेषो वर्तमानं वन्द्यतां कालिक नक्षत्रं तत्र स्थितं द्रव्यं
 कालवन्द्यो नवति **अत्रोदाहरणं** शाके १५३६ आश्विन शुद्धि सूर्योदयाद्गतदशमी दण्ड १२ य १० अत्र समये धनिष्ठानक्षत्रं गतदण्ड १०
 एते इष्टदण्डाः एतत्सप्तविंशतिगुणितं वृत्तां २०० अत्र षष्ठि नागलब्ध ४ शेष ३० अत्र लब्धां के अश्विन्यादि श्रवणानि इन्दु युक्ताः
 निष्ठाविंशति नक्षत्राणि योज्यानि तत्र मिलितं वृत्तं २५ एतावन्ति युक्तानि षड्विंशति नक्षत्राणि सप्तविंशतिरेव तीवर्तमानं नक्षत्रं तत्र स्थ
 त्कालवन्द्य इति ॥ **यथेति** यथा वन्द्यतां कालिक कृतः तथा सूर्योपि इष्टनाडिकत्वात् कालिक कर्तव्यः अनेन प्रकारेण तौ वन्द्यसूर्यो अहो
 रात्रमध्ये नक्षत्रमण्डले विघ्नौ नवतः अत्र वन्द्यस्याहोरात्रेषु सप्तविंशति नक्षत्रं चमणं सूर्यस्य तु विंशतिकलाधिकं त्रयोदशांसे नः

सप्तविंशति नक्षत्रं चमणं तेनाहोरात्रयदेन स्वाधिशितं नक्षत्रं चोगकालश्च द्रव्यस्य साधारण उच्यते ॥ अथैव प्रकारान्तरमाह उच्येति
 उदयादिगतास्तत्रोदयमारभ्य इष्टघटीपर्यन्तं या नाडिका गतास्तानवगुणितां कर्तव्याः पुनर्नखनाजिता विंशत्या गृहीतनागा कर्त
 व्याः तत्र लब्धशेषं वतिसुतितत्र गतं वन्द्य युक्ते नक्षत्रं लब्धां के संयोज्य दक्षं वृत्तं तानित कालं युक्तं नक्षत्राणि शेषां द्विगुणी कृत्य तत्का
 लवन्द्यो ज्ञातव्यः एवं विरौदयस्तत्कालोदयविशिष्ट कर्तव्यः **अत्रोदाहरणं** शाके १५३६ आश्विन शुद्ध दशमी सूर्योदयाद्गतघटी १२ तत्र
 धनिष्ठानक्षत्रस्य इष्टघटी १० एतन्नवगुणितं वृत्तं १० अत्र विंशत्या नागेलब्ध ८ शेष १० अत्राश्विन्यादि श्रवणानि निष्ठाविंशति नक्षत्राणि
 युक्तानि तत्संख्यां लब्धां के योज्याः तत्र मिलितं वृत्तं २६ एतानि युक्तानि नक्षत्राणि शेषां १० एतन्निगुणी कार्यं वृत्तां ३० एतच्च युक्तं वर्त
 मानं नक्षत्रे तत्कालवन्द्येति ॥ अत्र सर्वेषामेव ग्रहाणां तां कालिक स्फुटीकरणप्रकारं कुमारी कौशले आश्रयवशादिष्टान्न नञ्चिः षष्ठाभिः

ताडिताः। ऋक्षप्रवेशाद्यागद्यटिकाभिर्विनाजिताः। लब्धदण्डादियत्रत्रतद्घ्नं षष्ठिनाजितं। अश्विन्यादिष्टपूर्वैर्धैर्युक्तात्मात्कालिकग्रहाः
 :। अथार्थः ऋक्षप्रवेशाद्यस्मिन्काले ऋक्षप्रवेशो नवतितत्कालमारभ्य इष्टद्यटीपर्यन्तादण्डः षष्ठिगुणितकर्तव्यः। ऋक्षप्रवेशात्तत्रक्षत्रेः
 ग्रहप्रवेशमारभ्य यस्मिन्काले ग्रहस्य तत्रक्षत्रत्यागस्तत्पर्यन्तद्यटिकाभिर्विनाजिताः कार्याः तत्रनागे गृहीते यद्दण्डादिदण्डयल्लभ्यतं द्रः
 घ्नं सप्ताविंशत्यागुणितं कार्यं अनन्तरं यद्वा गृहीतनागतं तत्रलब्धांके अश्विन्यादीष्टनक्षत्रपूर्वनक्षत्रसंख्या योजनीयाः तेन यावन्तियोजि-
 ता कानि तावन्तितत्कालिकभुक्तनक्षत्राणि शेषमवर्तमाननक्षत्रं ॥ अथोदाहरणं शाके ५३६ अश्विनशुक्लप्रतिपदि सूर्योदयाद्गतद्यः
 टी ५२ य २० अस्मिन्समये सूर्यस्य वित्रानक्षत्रप्रवेशस्तद्वारभ्या अश्विनशुक्लदशम्यां सूर्योदयाद्गतद्वादशदण्डपर्यन्तेन सूर्यस्येष्टद्यटी ४३
 २ य ४० एतत्षष्ठिगुणितवृत्त २६३०० एतत्पलीकरणवृत्त १५८२०० ऋक्षप्रवेशावधिकतत्रक्षत्रत्यागद्यटिकादं ७४३ पल १० एतत्

लीकरणवृत्त ४४५२० अनेन पूर्वार्धे नागो ग्राह्यः लब्धद्यटी ३५ शेखाङ्क २२१५० एतत्षष्ठिगुणितवृत्त १३२२००० अत्रापि पूर्वोक्तभाजकेनः
 नागो ग्राह्यः लब्धय २२ तेन लब्धद्यटी ३५ य २२ एतच्च सप्तविंशत्यागुणनीयं तत्रगुणितवृत्त २५८ अत्रच यस्या नागो ग्राह्यः लब्धयल १५ अत्रा
 श्विन्यादिहस्तानि त्रयोदशनक्षत्राणि रविभुक्तानि तानि लब्धांके योजनीयानि तेन मिलितवृत्त २८ अत्रसप्ताविंशत्यधिकत्वादङ्कस्य सप्ताः
 विंशशेषः कर्तव्यः अवशिष्ट १ तेनाश्विनीनक्षत्रगतं नरणीवर्तमानतात्कालिकनक्षत्रं वेः अनेनैव प्रकारेण चन्द्रादीनामपि तात्कालिक
 नक्षत्रं विंशतनीयं ॥ अथैव प्रकारान्तरं यथा नरे मक्षत्रभुक्तेष्टद्यटी ननिघ्नातद्विषययोगेन विनाजिता चालब्धेन भुक्तर्क्षगणोनवाशः शे
 षेशशाङ्को दिननादिविन्ध्यः। अथार्थः नक्षत्रभुक्तेष्टद्यटी सप्ताविंशतिगुणितकर्तव्या तद्दिननक्षत्रयोग्यदण्डसंख्या गृहीतनागा कार्याः
 तत्रलब्धशेषमित्यङ्कद्वयं नवतितत्रलब्धांके न चन्द्रादिभुक्तनक्षत्रसमूहोनवाशस्तदिननक्षत्राद्यस्तद्वारभ्यगणनीय इति यावत् एतादृ

शोभातयः शेषाकेदिनभातशशाङ्कतात्कालिकचन्द्रोभातयः **अथोदाहरणं** शाके १५३६ आश्विनशुक्लदशम्यां सूर्योदयाद्गतघटी १२ य १०ः
 अत्रधनिष्ठानक्षत्रेष्टघटी १० सप्तविंशतिगुणितवृत्ताङ्का २०० एतत्पलीकरणादुत्त ३५१७ इदं हारकमनेनयूवके जागोयाद्यः तत्रलब्ध
 तेनधनिष्ठादिगणनयानक्षत्रचतुष्टयंगतं यंचमनक्षत्रं वर्तमानं तत्रस्थैर्बुद्धतात्कालिक इति अनेनैववधकारेण सर्वेषां ग्रहाणां ज्ञेयं
 ॥ **अथैवधकारान्तरं** यावनक्षत्रचो ग्यंतदके सप्तविंशत्या जागोयाद्यः तत्रयदेवदण्डपलरूपं लब्धं तदेकैकनक्षत्रचुक्तिर्ज्ञातया तयेष्टद
 ण्डे जागेयलब्धं तावनक्षत्रचुक्तं शेषं वर्तमाननक्षत्रं **अथोदाहरणं** धनिष्ठानक्षत्रस्य इष्टघटी १० नो योक्ता दण्ड ५८ पल ३७ अत्रसप्ताः
 विंशतिजागे लब्धदण्ड २ पल १० अनेन इष्टाके जागोयाद्यः लब्ध ४ तेनधनिष्ठावधिगणनयानक्षत्रचतुष्टयंगतं यंचमं वर्तमानं नक्षत्रं

तत्रस्थतात्कालिकचन्द्रइत्यलमतिप्रयंचविरचनेन ॥ **स्थिरवक्र** इति स्थिरवक्रे द्विधा रूराङ्गवक्रादौ मया वक्रादित्यफलं कथितं चरव
 केयनेनैववधकारेण फलं नवेत् ॥ **अथमर्थः** यत्रयत्राके तात्कालिको रविश्चन्द्रश्च तिष्ठति तत्फलं द्विधा रूराङ्गवक्राद्युक्तक्रमेण कथ्यमानकः
 मेण च भवतीति ॥ **सर्वेष्टिति** शुनकार्येषु सर्वेषु विशेषतो यात्राकाले हृदिगुदे उदरे संस्थितश्च आत्सर्वकालेषु नो ज्ञेय इत्यर्थः ॥ **युद्धेति**
 युद्धं युद्धं युद्धं स्थितनक्षत्रयुद्धं कपालं च तत्रस्थितेशशाङ्के राहुमुखनक्षत्रगते च चन्द्रे सर्वकार्येषु वधनं हानिर्मुक्त्युश्च जायते ॥ **हृदिति**
 चन्द्रे हृदिगुदे उदरे च स्थिते विवाहे द्वयं केन्यावरद्वयं नन्दति तु युनर्मुखे युद्धे मत्स्यके स्थिते चन्द्रे नैस्वनिर्द्धनता वैरं परस्परविरोधो वैधव्यं
 भवतीति ॥ **अथरात्र्यपि** षडंगफलोनितात्कालिकरविचन्द्रगत्या अनुसरणीयानि ॥ दशाङ्ककथयति **युद्धित इति** युद्धकाले यदि युद्धि
 ते फलिते गुह्ये नक्षत्रे तात्कालिकः शशी भवति तदा शुन इष्टफलो भवति अकले क्रदिते वनक्षत्रे चन्द्रो मधो मध्यमफलः शेषशरीरगे च

द्वेष्टुर्नवतीति॥ **उद्धृ**तिखेवरचक्रयोस्त्रिधातेनमिलितेनराक्षकालानलचक्रंमतं॥ नलानैरिति इदं कालानलचक्रं प्रयत्नः
तो गोपनीयं लानैर्वैदनेरन्यस्माद्वा कार्यकारणद्वयस्यैव न देयं॥ अथ काश्यपावश्यकतया ग्रन्थलिखनमथानुचितमित्यत आह विरकाले
तिकालानलात्मकं राक्षकालानलरूपं चक्रं विरकालस्थितेन केनेनेदातव्यं पुनः सुपरीक्ष्य स्वशिष्या यदा तव्यमिति वाक्यार्थः सुशिष्यो यः
काशनार्थमेव ग्रन्थलिखनमिति भावः॥ इति राक्षकालानलचक्रविवरणं समाप्तं॥

20

15

10

5

0

CMS

5

10

15

20

25

30